

فصلنامه حقوقی میزان ، دوره جدید
 شماره ۲ و ۱ ، بهار و تابستان ۱۳۸۶
 صفحه ۱۹۷ - ۱۸۱

اساسنامه‌ی دیوان رسیدگی به جرایم یوگسلاوی سابق^۱

ترجمه : مجید قورچی بیگی^۲

ماده ۱- صلاحیت دیوان بین المللی	ماده ۱۶- دادستان
ماده ۲- نقص‌های فاحش کنوانسیون ۱۹۴۹ ژنو	ماده ۱۷- دبیرخانه
ماده ۳- نقض قوانین و عرف‌های جنگی	ماده ۱۸- تحقیق و آماده کرده کیفر خواست.
ماده ۴- ژنو ساید (نسل کشی)	ماده ۱۹- تجدید نظر از کیفر خواست
ماده ۵- جرایم علیه بشریت	ماده ۲۰- آغاز و ادله ی دادرسی
ماده ۶- صلاحیت شخصی	ماده ۲۱- حقوق متهم
ماده ۷- مسئولیت کیفری شخصی	ماده ۲۲- حمایت از قربانیان و شاهدان
ماده ۸- صلاحیت سرزمین و موقتی	ماده ۲۳- حکم
ماده ۹- صلاحیت همزمان (Concurrent)	ماده ۲۴- مجازات‌ها
ماده ۱۰- منع محاکمه مجدد	ماده ۲۵- رسیدگی پژوهشی
ماده ۱۱- تشکیلات دیوان بین المللی	ماده ۲۶- اعاده‌ی دادرسی
ماده ۱۲- ترکیب شعبه	ماده ۲۷- اجرای مجازات‌ها و حکم
ماده ۱۳- وضعیت، قضات موقتی	ماده ۲۸- عفو یا تخفیف مجازات
ماده ۱۳ مکرر- انتخاب قضات دائمی	ماده ۲۹- همکاری و معاضدت قضایی
ماده ۱۳ (سوم)- انتخاب قضات موقتی	ماده ۳۰- جایگاه و مزایا و مصونیت-

۱- مصوب ۲۵ می ۱۹۹۳ و بر اساس قطع نامه‌ی ۸۲۷ / آخرین اصلاح، ۲۸ فوریه ۲۰۰۶ بر اساس قطع نامه‌ی ۸۲۷
 ۲- دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی ، پردیس قم ، دانشگاه تهران

های دیوان	
ماده ۳۱- مقر دیوان بین المللی	ماده ۱۳(چهار)- جایگاه قضات موقت
ماده ۳۲- هزینه‌های دیوان بین المللی	ماده ۱۴- کارمندان و اعضای شعبه
ماده ۳۳- زبان دیوان بین المللی	ماده ۱۵- قواعد مربوط به آئین دادرسی و ادله، اثبات دعوا

این دیوان بر اساس فصل ۷ منشور سازمان ملل و توسط شورای امنیت ایجاد شده است. دیوان بین المللی به منظور تعقیب عاملان و مسئولان نقض جدی قوانین بشر دوستانه‌ی بین المللی که در سرزمین (قلمرو) یوگسلاوی سابق از سال ۱۹۹۱ ارتکاب یافته‌اند، بر اساس مواد این اساسنامه، عمل خواهد کرد. (از این به بعد دیوان بین المللی خوانده می‌شود).

ماده ۱: صلاحیت دیوان بین المللی

دیوان بین المللی صلاحیت تعقیب عاملان نقض جدی قوانین بشر دوستانه‌ی بین المللی را که در قلمرو یوگسلاوی سابق از سال ۱۹۹۱ ارتکاب یافته‌اند را دارا می‌باشد.

ماده ۲: نقض های فاحش کنوانسیون ژنو (۱۹۴۹)

دیوان بین المللی صلاحیت تعقیب مرتکبان یا کسانی که دستور به ارتکاب نقض- های فاحش کنوانسیون ۱۳ آگوست ۱۹۴۹ را داده‌اند ، دارد. یعنی اموال و اشخاص که بر طبق مراد کنوانسیون ژنو مورد حمایت قرار گرفته‌اند.

(a) قتل عمدی

(b) شکنجه یا هرگونه رفتار غیر انسانی مانند آزمایش‌های بیولوژیکی

(c) ایجاد رنج‌ها و آسیب‌های شدید به جسم یا سلامتی فرد از روی عمد.

(d) تخریب یا تصاحب گسترده در اموال که به صورت عمدی و غیر قانونی

انجام شده باشد. و از این ضرورت‌های نظامی قابل توجیه نباشد.

- (e) مجبور کردن زندانیان جنگی یا غیر نظامیان به خدمت کردن در نیروهای طرف متخاصم دشمن
- (f) محروم کردن عمدی زندانیان جنگی یا غیر نظامیان از حق دادرسی عادلانه و قانون‌مند.
- (g) انتقال اجباری یا اخراج اجباری یا حبس غیر قانونی جمعیت غیر نظامی.
- (h) بر گروگان گرفتن غیر نظامیان

ماده ۳: نقض قانون یا عرف جنگ

دیوان بین‌المللی صلاحیت تعقیب اشخاص ناقض قوانین و عرف‌های جنگی را دارد. این نقض‌ها شامل (اما محدود به زیر نمی‌باشد) موارد زیر می‌باشد.

- (a) به کارگیری سلاح‌های سمی یا دیگر سلاح‌هایی که موجب صدماتی غیر متعارف می‌شد.
- (b) تخریب عمدی، شهرها، شهرستان‌ها و روستاها یا ویران کردن و تخریبی که بر اساس ضرورت‌های نظامی قابل توجیه نباشد.
- (c) حمله یا بمباران (به هر وسیله‌ای) شهرها، روستاها، ساختمان‌ها و خانه‌های بدون دفاع.
- (d) توقیف، تخریب یا خسارات غیر قانونی به موسسات و نهادهایی که اختصاص به امور مذهبی، آموزشی، هنری، علمی، و خیریه دارد و همچنین تخریب آثار تاریخی و صنایع و آثار علمی و هنری
- (e) غارت اموال عمومی و خصوصی.
- (f)

ماده ۴: نسل‌کشی (ژنوساید)

۱- دیوان بین‌المللی صلاحیت تعقیب مرتکبان نسل‌کشی را دارد. نسل‌کشی در بند ۲ این ماده تعریف شده است. همچنین، دیوان صلاحیت تعقیب هر فردی را که مرتکب اعمال ذکر شده در بند ۳ این ماده شده است را نیز دارد.

- ۲- نسل کشی عبارت است از انجام هر یک از اعمال زیر که به قصد نابود کردن (جزئی یا کلی) یک گروه مذهبی، نژادی، قومی یا ملی:
- (a) کشتن اعضای یک گروه.
  - (b) ایجاد صدمات جسمانی یا فیزیکی به اعضای گروه.
  - (c) تحمیل عمدی شرایط زندگی به گروه به گونه‌ای که منجر به تخریب فیزیکی (مادی) تمام یا بخشی از گروه شود.
  - (d) تحمیل اقداماتی با هدف پیشگیری از تولد نسل در گروه.
  - (e) انتقال اجباری کودکان یک گروه به گروه دیگر
- (۳) اعمال زیر قابل مجازات هستند:
- (a) تبانی برای ارتکاب نسل کشی
  - (b) تحریک مستقیم و عمومی به ارتکاب نسل کشی
  - (c) شروع به ارتکاب نسل کشی
  - (d) مشارکت در نسل کشی

ماده ۵: جرایم علیه بشریت

دیوان بین المللی صلاحیت تعقیب مرتکبان جرایم زیر را هنگامی که در مخاصمات مسلحانه ارتکاب می‌یابند (صرف نظر از اینکه مخاصمه و جنگ بین المللی یا داخلی) و علیه جمعیت غیر نظامی هدایت می‌شود را دارد:

- (a) کشتار
- (b) نابود سازی
- (c) بردگی
- (d) تبعید و اخراج
- (e) حبس
- (f) شکنجه
- (g) تجاوز به عنف
- (h) آزار و اذیت به دلایل مذهبی، قومی و سیاسی

(i) دیگر اعمال غیر انسانی

ماده ۶: صلاحیت شخصی

دیوان بین المللی صلاحیت رسیدگی و تعقیب اشخاص حقیقی را بر اساس مواد این اساسنامه دارد .

ماده ۷: مسئولیت کیفری شخصی

(۱) هر فردی که طراحی کند، تحریک نماید، دستور دهد، مرتکب شود یا به هر نحوی مشارکت یا معاونت نماید در طراحی به ارتکاب یا اجرای جرایم مذکور در ماده ۲ تا ۵ این اساسنامه، شخصاً در قبال جرایم روی داده مسئول خواهد بود.

(۲) موقعیت و پست رسمی و اداری متهم (صرف نظر از اینکه رئیس دولت باشد یا مقام دولتی مسئول باشد) وی را از مسئولیت کیفری و مجازات قانونی معاف نخواهد کرد.

(۳) حقیقت این است که هر یک از اعمال مزبور، در ماده ۲ تا ۵ این اساسنامه، که به وسیله‌ی فاصد انجام شده باشد، مافوق وی را از مسئولیت کیفری معاف نخواهد کرد، البته به شرطی که مافوق می‌دانسته یا دلایلی برای این آگاهی داشته، که مأمور چنین اعمالی را انجام می‌دهد یا انجام داده بود. و مافوق از انجام اقداماتی ضروری و منطقی برای پیشگیری از این اعمال یا مجازات مرتکب خودداری کرده است.

(۴) حقیقت این است که مافوقی که اعمال مذکور را بر اساس دستور دولت یا مقام مافوق انجام داده باشد از مسئولیت کیفری معاف نخواهد بود. اما دیوان بین المللی در این مورد اگر عدالت اقتضا نماید می‌تواند تخفیف مجازات مرد لحاظ نماید.

ماده ۸: صلاحیت سرزمینی و موقتی

صلاحیت سرزمینی دیوان به قلمرو هوایی، دریایی و زمینی جمهوری فدرال سوسیالیست یوگسلاوی سابق گسترش می‌یابد. صلاحیت موقتی دیوان نیز از ابتدای ژانویه ۱۹۹۱ آغاز می‌شود.

ماده ۹: صلاحیت همزمان (Concurrent)

دیوان بین المللی و دادگاه‌های ملی نسبت به تعقیب اشخاصی که مرتکب نقض جدی قوانین حقوق بشر دوستانه‌ی بین المللی در قلمرو یوگسلاوی سابق شده‌اند. صلاحیت همزمان دارد (از اول ژانویه ۱۹۹۱ این صلاحیت آغاز می‌شود).

ماده ۱۰: منع محاکمه مجدد

(۱) هیچ فردی نباید بخاطر جرمی که قبلاً در دیوان بین المللی به آن رسیدگی شده است، مجدداً در برابر دادگاه‌های ملی به واسطه‌ی همان عمل (که این عمل نقض جدی قوانین بشر دوستانه بین المللی محسوب می‌شود) مورد محاکمه قرار گیرد.

(۲) فردی که برای نقض جدی حقوق بشر دوستانه‌ی بین المللی قبلاً در برابر دادگاه محاکمه شده است در برابر دادگاه بین المللی محاکمه نخواهد شد مگر اینکه:

(a) فعلی که فرد به خاطر آن در دادگاه می‌کوشد. بوده جرمی عادی تلقی شده باشد.

(b) رسیدگی در دادگاه ملی به صورت بی‌طرفانه و مستقلانه انجام نشده باشد یا محاکمه در دادگاه ملی صرفاً برای فرار فرد از مسئولیت کیفری برپا شده بوده یا پرونده به دقت و ظرافت مورد تعقیب واقع نشده باشد.

(c) در رابطه با مجازات اعمال شده در مورد محکوم (بر طبق این اساسنامه)، دیوان بین المللی باید میزان مجازاتی را که به وسیله‌ی دادگاه ملی، قبلاً برای همان شخص و در همان جرم اعمال شده است را در نظر بگیرد.

ماده ۱۱: تشکیلات دیوان بین المللی

دیوان بین المللی از ارگان‌های زیر تشکیل شده است:

- (a) دادگاه (شعبه) که خود مسائل سه شعبه مقدماتی و یک شعبه تجدید نظر است.
- (b) دادسرا.
- (c) دبیرخانه (که هم در خدمت دادگاه و هم دادسرا می باشد).

ماده ۱۲: ترکیب دادگاه

- (۱) دادگاه متشکل از ۱۶ قاضی مستقل دائمی خواهد بود، که نباید دو قاضی در آن واحد دارای تابعیت مشابه باشند و حداکثر در زمانی که ۱۲ قاضی مستقل موقتی بر اساس ماده ۱۳ بند ۲ این اساسنامه منصوب می شوند. نباید در آن واحد ۲ قاضی دارای تابعیت مشابه باشند.
- (۲) سه قاضی دائمی و حداکثر ۹ قاضی موقتی، اعضای شعبه مقدماتی را تشکیل می دهند. هر شعبه‌ی مقدماتی که در آن قضات موقتی منصوب شده اند ممکن است خود به بخش‌هایی با سه قاضی تقسیم شود. این سه قاضی عبارت از یک قاضی دائمی و یک قاضی موقتی خواهند بود مگر در مورد بند ۵ این ماده. این بخش از شعبه مقدماتی دارای همان اختیارات و مسئولیت-های شعبه مقدماتی است و می تواند بر اساس همان قوانین، حکم صادر کند.
- (۳) هفت قاضی دائمی، اعضای شبکه تجدید نظر را تشکیل می دهند. دادگاه تجدید نظر (در هر مورد) متشکل از ۵ عضو خود باید باشد.
- (۴) اگر فردی قصد عضویت در دیوان بین المللی را داشته باشد و بیشتر از ۲ تابعیت داشته باشد، وی تبعه‌ی کشوری قلمداد خواهد شد که حقوق سیاسی و مدنی خود را معمولاً در آنجا اعمال می نماید.
- (۵) دبیر کل می تواند (بنابه درخواست رئیس دیوان بین المللی) از میان قضات موقتی منصوب شده بر اساس ماده‌ی ۱۳ (سوم)، قضاتی را به عنوان قضات جانشین برای هر یک از مراحل دادرسی انتخاب نماید تا اگر یکی از قضات توانایی ادامه‌ی رسیدگی را نداشت، این قضات جانشین آنها شوند.
- (۶) بدون پیش داوری نسبت به بند ۲ فوق، در صورتی که شرایط استثنایی ایجاب نماید تا یک قاضی دائمی در بخش شعبه مقدماتی جایگزین شود و این

جایگزینی منجر به این شود که این بخش صرفاً از قضات موقت تشکیل شود، این بخش می‌تواند به رسیدگی ادامه دهد مگر اینکه قاضی دائمی دیگری در این بخش وجود نداشته باشد.

ماده ۱۳: شرایط قضات

قضات دیوان بین‌المللی باید از میان اشخاص که واجد خصوصیات اخلاقی عالی و بی‌طرفی هستند انتخاب شوند و باید شرایط مقتضی برای انتصاب به مشاغل عالی قضایی را در کشور خود داشته باشند. در ترکیب کلی، اعضای دادگاه و بخش شعبه دادگاه مقدماتی باید تجربه‌ی قضاوت در مسائل حقوق کیفری و حقوق بین‌الملل از جمله حقوق بشر دوستانه‌ی بین‌المللی و حقوق بشر را داشته باشند.

ماده ۱۳ مکرر: انتخاب قضات دائمی

۱۴ نفر از قضات دائمی دیوان بین‌المللی باید به وسیله‌ی مجمع عمومی از میان لیست ارائه شده به وسیله‌ی شورای امنیت به صورت زیر انتخاب شوند:

(a) دبیر کل باید از میان کشورهای عضو سازمان ملل و کشورهای غیر عضو سازمان ملل که دارای ناظر دائمی در سازمان ملل هستند، دعوت به معرفی نامزدهایی برای قضاوت در دیوان بین‌المللی نماید.

(b) در فاصله‌ی ۶۰ روز بعد از دعوت دبیر کل برای نامزد شدن برای قضاوت در دیوان، هر کشوری می‌تواند حداکثر ۲ کاندیدای واجد شرایط بر طبق ماده‌ی ۱۳ این اساسنامه معرفی نماید. قضات پیشنهادی نباید دارای تابعیت مشابه باشند. همچنین هیچ‌کدام از قضات پیشنهادی برای دادگاه تجدید نظر و همچنین قضاتی که به عنوان قضات دائمی دیوان (برای رسیدگی و تعقیب عاملان نسل‌کشی و دیگر نقض‌های جدی حقوق بشر دوستانه‌ی بین‌المللی ارتکاب یافته در قلمرو روندا) انتخاب یا انتصاب می‌شوند نباید دارای تابعیت یکسان داشته باشند.

(c) دبیر کل لیست کاندیداها را به شورای امنیت تحویل می‌دهد. از میان افراد، نامزد شده در نزد دبیر کل، دبیر کل باید لیستی تهیه نماید که حداقل شامل ۲۸ نفر و حداکثر شامل ۴۲ نفر باشد. (همین لیست به شورای امنیت داده می‌شود) به

تهیه این لیست باید توجه کرد که از تمام نظام‌های اصلی حقوقی، نماینده‌ی حضور داشته باشد.

(d) رئیس شورای امنیت لیست کاندیداها را به رئیس مجمع عمومی تحویل می‌دهد. از میان این لیست مجمع عمومی ۱۴ قاضی دائمی دیوان بین‌المللی را انتخاب خواهد کرد. کاندیداها‌ی که اکثریت مطلق آرا را در میان کشورهای عضو و غیر عضو سازمان ملل متحد کسب نمایند، منتخب اعلام خواهند شد.

(۲) در صورت بلا تصدی ماندن جایگاه یکی از قضات دائمی انتخابی یا انتصابی بر اساس این ماده، دبیر کل بعد از مشورت با رئیس شورای امنیت و رئیس مجمع عمومی، شخصی را که واجد شرایط لازم در ماده‌ی ۱۳ این اساسنامه می‌باشد را منصوب خواهد کرد.

(۳) قضات دائمی انتخابی بر اساس این ماده، برای مدت چهارسال انتخاب می‌شوند. شرایط و وضعیت خدمت این قضات، مشابه قضات دیوان بین‌المللی دادگستری است. این قضات می‌تواند دوباره نیز انتخاب شود.

ماده‌ی ۱۳ (سوم): انتخاب و انتصاب قضات

(۱): قضات موقتی دیوان بین‌المللی باید به وسیله مجمع عمومی و از میان لیستی که به وسیله‌ی شورای امنیت ارائه شده است، به صورت زیر انتخاب شوند:
(a) دبیر کل باید از میان کشورهای عضو سازمان ملل و کشورهای غیر عضو سازمان ملل که دارای عضو ناظر دائمی هستند، دعوت به معرفی نامزدهایی برای قضاوت در دیوان بین‌المللی نماید.

(b) در فاصله‌ی ۶۰ روز بعد از دعوت دبیر کل برای نامزد شدن برای قضاوت در دیوان، هر کشوری می‌تواند حداکثر ۴ کاندیدای واجد شرایط بر طبق ماده‌ی ۱۳ این اساسنامه معرفی نماید. در پیشنهاد قضات، باید اهمیت حضور منصفانه‌ی کاندیداها‌ی زن و مرد مدنظر قرار گیرد.

(c) دبیر کل لیست کاندیداها را به شورای امنیت تحویل می‌دهد از میان افراد نامزد شده در نزد دبیر کل، دبیر کل باید لیستی تهیه نماید که حداقل شامل ۴۴ نامزد باشد. در تهیه این لیست باید توجه کرد که از تمام نظام‌های اصلی حقوقی

نماینده‌ای حضور داشته باشد، علاوه بر اینکه باید اهمیت توزیع عادلانه‌ی جغرافیای کاندیدها نیز مد نظر قرار گیرد.

(d) رئیس شورای امنیت لیست کاندیدها را به رئیس مجمع عمومی منتقل می‌کند. از میان این لیست، مجمع عمومی باید ۲۷ قاضی برای دادگاه بین المللی انتخاب نماید. کاندیدهایی که بتوانند اکثریت مطلق آرا کشورهای عضو و غیر عضو سازمان ملل متحد را کسب نمایند، منتخب اعلام خواهند شد.

(e) قضاات موقتی انتخابی بر اساس این ماده برای مدت چهار سال انتخاب می‌شوند. این قضاات می‌توانند دوباره نیز انتخاب شوند.

(۲) در طول هر دوره قضاات موقت بنا به درخواست رئیس دیوان به منظور فعالیت در شعبه‌ی مقدماتی، جهت رسیدگی به یک یا چند پرونده در طول دوره‌ای حداکثر سه سال، به وسیله‌ی دبیر کل انتخاب می‌شوند. رئیس دیوان معیارهای ذکر شده در ماده‌ی ۱۳ این اساسنامه (که مربوط به ترکیب اعضای شعبه می‌باشد) و موارد b و c که در بند یک مذکور در فوق و همچنین تعداد آرای که توسط قضاات موقت در مجمع عمومی کسب شده است را مد نظر قرار می‌دهد.

ماده‌ی ۱۳ (چهار): وضعیت قضاات موقتی

(۱) در طول مدتی که این قضاات برای فعالیت در دیوان بین المللی منصوب می‌شوند، این قضاات باید:

(a) از شرایط و وضعیت یکسانی به مانند قضاات دائمی دیوان و هنگام با تغییرات برخوردار باشند

(b) از قدرت و اختیاری به مانند قضاات دائم دیوان برخوردار باشند (موضوع بند ۲ زیر)

(c) از مزایا، مصونیت‌ها، معافیت‌ها و تسهیلاتی که قضاات دائمی برخوردارند نیز برخوردار باشند.

(d) قدرت صدور حکم در مرحله‌ی مقدماتی را در مورد پرونده‌ها داشته باشند و این رسیدگی و صدور حکم باید محدود به پرونده‌هایی که به جهت آن منصوب شده‌اند باشد.

(۲) در طول مدتی که این قضات برای فعالیت در دیوان بین المللی منصوب می-شوند. این قضات نباید :

(a) به عنوان ریاست دیوان خود را کاندیدا نمایند یا در انتخابات ریاست دیوان رای بدهند یا بر اساس مادهی ۱۴ این اساسنامه ریاست شعبه‌ی مقدماتی را بر عهده بگیرند.

(b) [نباید] قدرت

(۱) نپذیرفتن قواعد دادرسی و ادله‌ی اثبات را بر اساس مادهی ۱۵ این اساسنامه را داشته باشند این قضات قبل از پذیرش این قواعد باید این مسئله مورد مشورت قرار دهند.

(۲) تجدید نظر و بازنگری در کیفر خواست را بر اساس مادهی ۱۹ اساسنامه داشته باشند.

(۳) مشورت دادن به رئیس دیوان را مد رابطه با نصب قضات (بر طبق مادهی ۱۴ این اساسنامه) یا در رابطه با عفو یا تخفیف حکم (بر اساس مادهی ۲۸ این اساسنامه) داشته باشند.

۳- با وجود بند ۲ و ۳ فوق. قضات موقتی که به عنوان قضاوت جانشین در دیوان فعالیت می‌کنند در طول مدت خدمت:

(a) از شرایط و وضعیت خدمت یکسانی به مانند قضات دائمی دیوان و همگام با تغییرات، برخوردار خواهند بود.

(b) از مزایا، مصونیت‌ها، معافیت‌ها و تسهیلاتی که قضات دائمی برخوردارند. اینان نیز برخوردار خواهند بود.

(c) قدرت صدور حکم در مرحله‌ی مقدماتی را در مورد پرونده‌هایی غیر از آن مواردی که برای آن منصوب شده‌اند را خواهند داشت.

(۴) در موردی که قاضی جانشین جایگزین یکی از قضاتی می‌شود که توانایی رسیدگی به پرونده‌ها را ندارد این فرد از تمام منافع مذکور در مواد بند یک فوق برخوردار خواهد بود.

مادهی ۱۴ کارمندان و اعضای شعبه

- (۱) قضات دائمی دیوان بین المللی از میان خود فردی را به عنوان رئیس بر می-گزینند.
- (۲) رئیس دیوان بین المللی عضو شعبه تجدید نظر نیز خواهد بود و بر مرحله‌ی تجدید نظر ریاست می‌کند
- (۳) بعد از مشورت با قضات دائمی دیوان، رئیس دیوان چهار نفر از قضات دائمی را (که بر اساس ماده‌ی ۱۳ مکرر این اساسنامه انتخاب یا انتصاب شده‌اند) در شعبه تجدید نظر منصوب می‌نماید و ۹ نفر را در شعبه مقدماتی منصوب خواهد کرد.
- (۴) دو نفر از قضات دائمی دیوان بین المللی روندا، (که بر طبق ماده‌ی ۱۲ مکرر اساسنامه‌ای این دیوان انتخاب یا انتصاب شده‌اند) بعد از مشورت با رئیس دیوان بین المللی، به عنوان اعضای شعبه‌ی تجدید نظر در قضات دائمی دیوان بین المللی توسط رئیس دیوان روندا، انتصاب خواهند شد.
- (۵) بعد از مشورت با قضات دائمی دیوان بین المللی، رئیس دیوان، قضات موقتی را برای فعالیت در شعبه‌ی مقدماتی دیوان منصوب خواهد کرد.
- (۶) قاضی فقط در شعبه‌ای خدمت خواهد کرد که در آن منصوب شده است.
- (۷) قضات دائمی هر شعبه‌ی مقدماتی از میان خود فردی را به عنوان رئیس بر می‌گزینند که به طور کلی بر کار شعبه‌ی مقدماتی نظارت می‌کند.

ماده ۱۵: قواعد آئین دادرسی و ادله‌ی اثبات

قضات دیوان بین المللی باید قواعد مربوط به آئین دادرسی و ادله‌ی اثبات مربوط به مراحل مقدماتی جلسه‌ی دادگاه، مرحله‌ی تجدید نظر و پذیرش ادله را به تصویب برسانند علاوه بر این قضات باید مسائل مربوط به حمایت از شاهدان و قربانیان و دیگر مسائل مقتضی را نیز به تصویب برسانند.

ماده ۱۶: دادستان

- (۱) دادستان مسئول تحقیق و تعقیب افرادی است که مرتکب نقض جدی حقوق بشر دوستانه‌ی بین المللی در یوگسلاوی سابق از اول ژانویه ۱۹۹۱ شده‌اند.

- (۲) دادستان به عنوان ارگانی جداگانه از دیوان بین المللی فعالیت می‌کند.
- (۳) دادسرا متشکل از دادستان و دیگر کارمندان مورد نیاز و مقتضی خواهد بود.
- (۴) دادستان به وسیله‌ی شورای امنیت و با پیشنهاد دبیر کل منصوب خواهد شد. دادستان باید به خصوصیات اخلاقی عالی و دارای شایستگی و تجربه در زمینه‌ی تحقیق و تعقیب پرونده‌های کیفری باشد. دادستان به مدت ۴ سال فعالیت خواهد کرد و می‌تواند دوباره نیز منصوب شود. شرایط و وضعیت فعالیت دادستان همان است که در مورد دبیر کل سازمان ملل نیز اعمال می‌شود.
- (۵) کارمندان دادسرا با توصیه و پیشنهاد دادستان و توسط دبیر کل منصوب می‌شوند.

ماده ۱۷: دبیرخانه

- (۱) دبیرخانه مسئول اداره و سرویس دهی به دیوان بین المللی است.
- (۲) دبیرخانه متشکل از یک رئیس دبیرخانه (register) و دیگر کارمندان مورد نیاز است.
- (۳) رئیس دبیرخانه توسط دبیر کل و یا پیشنهاد رئیس دیوان منصوب خواهد شد. طول فعالیت وی چهار سال خواهد بود و فرد می‌تواند دوباره نیز منصوب شود. شرایط و وضعیت فعالیت رئیس دبیرخانه، همان مواردی است که در مورد معاون دبیر کل سازمان ملل نیز اعمال می‌شود.
- (۴) کارمندان دبیرخانه به وسیله‌ی دبیر کل و با توصیه و پیشنهاد رئیس دبیرخانه، منصوب می‌شوند.

ماده ۱۸: تحقیق و آماده سازی کیفرخواست

- (۱) دادستان، تحقیقات را بر اساس اطلاعاتی که خود بدست آورده یا بر مبنای اطلاعاتی که از هر منبع دیگری به دست آمده است آغاز خواهد کرد مخصوصاً اگر این منابع، دولت‌ها، سازمان ملل ارگان‌های آن و سازمان‌های دولتی و غیر دولتی باشد. دادستان اطلاعات تحویلی یا رسیده را ارزیابی

- می‌کند و متعاقباً تصمیم می‌گیرد که آیا برای شروع به رسیدگی مبنای کافی وجود دارد یا خیر.
- (۲) دادستان این اختیار را دارد تا از مظنونین، قربانیان و شاهدان به منظور جمع‌آوری دلایل سوال نماید و تحقیقاتی محلی انجام دهد. در راستای انجام این وظایف دادستان (در صورتی که مقتضی ببیند) می‌تواند از کمک‌های مقامات دولتی دیگر نیز برخوردار شود.
- (۳) چنانچه متهم مورد بازجویی قرار گیرد وی باید از وکیل انتخابی خود بهره‌مند شود و اگر توانایی پرداخت حق الوکاله را نداشته باشد. وکیل مجانی برای وی انتخاب می‌شود و حتی داشتن مترجم در صورتی که متهم به آن نیاز داشته باشد.
- (۴) در تعیین اینکه آیا مورد قابل قبولی وجود دارد، دادستان باید کیفر خواستی را که شامل گزارش مختصری از دقایع و همچنین جرم یا جرایمی که فرد بر اساس اساسنامه به آن متهم شده است. را آماده نماید.

ماده ۱۹: تجدید نظر از کیفر خواست

- (۱) قضات شعبه‌ی مقدماتی که کیفر خواست به آنها تحویل داده شده است می‌تواند به کیفر خواست تجدید نظر نمایند. اگر قضات به این نتیجه رسیدند که کیفر خواست صادر توسط دادستان قابل قبول بوده است. آنها کیفر خواست را تایید می‌نمایند. اگر کیفر خواست صادره موجب اقناع قضات شعبه مقدماتی نشد. آنها کیفر خواست را نقض می‌کنند.
- (۲) بعد از تأیید کیفر خواست. قضات می‌توانند (بنا به درخواست دادستان) قراری مبتنی بر اخطار یا جلب یا حبس یا تحویل یا انتقال اشخاص یا هر قرار دیگری که دادرس اقتضا نماید، صادر کنند.

ماده ۲۰: شروع و اداره‌ی دادرسی

- (۱) شعبه مقدماتی باید از اینکه محاکمه منصفانه و عادلانه برگزار شده است اطمینان حاصل کند و مطمئن شود که جریان دادرسی بر مبنای قواعد آئین

دادرسی و ادله‌ی اثبات دعوا برگزار شده است و در جریان دادرسی به حقوق متهم احترام گذاشته شده و توجه کافی و مناسب به حمایت از شاهدان و قربانیان شده است.

(۲) شخصی که علیه وی کیفر خواست صادر و تایید شده است و در نتیجه‌ی صدور قرار جلب، توقیف شده است، بلافاصله باید از اتهامات خود مطلع گردد. و به دیوان بین المللی منتقل شود.

(۳) شعبه مقدماتی کیفر خواست را مطالعه می‌کند و اگر قانع شود که حقوق متهم رعایت شده است و اگر تأیید نماید که متهم کیفر خواست را فهمیده است و به او فهانده شده که می‌تواند از خود دفاع کند، سپس شعبه‌ی مقدماتی تاریخ جلسه‌ی دادرسی را مشخص خواهد کرد.

(۴) جلسات دادرسی و استماع دعوی علنی است مگر اینکه شعبه مقدماتی تصمیم بگیرد که دادرسی بر مبنای قواعد آئین دادرسی و ادله‌ی اثبات مربوط به خود غیر علنی باشد.

ماده ۲۱: حقوق متهم

- (۱) تمام افراد در برابر دیوان برابرند.
- (۲) در مورد تعیین اتهام متهم، متهم مستحق برخورداری از جلسه‌ای علنی و منصفانه است (بر اساس ماده‌ی ۲۲ این اساسنامه)
- (۳) متهم بی‌گناه فرض می‌شود تا اینکه مجرمیت وی بر طبق مواد این اساسنامه ثابت شود.

(۴) مورد تعیین اتهام متهم بر اساس این اساسنامه، متهم مستحق برخورداری از حداقل تضمین‌ها است:

(a) متهم باید دقیقاً از ماهیت و علت اتهام خود به زبانی که می‌فهمد، آگاه گردد

(b) از وقت و امکانات کافی برای آماده کردن دفاعیات خود و ارتباط با وکلایی که خود انتخاب می‌کند، برخوردار باشد.

- (c) متهم باید بدون تاخیر محاکمه شود.
- (d) محاکمه باید با حضور متهم برگزار و متهم در جلسه‌ی دادرسی شخصاً یا از طریق وکلایی که خود انتخاب می‌کند، از خود دفاع نماید. اگر متهم از وکیل برخوردار نباشد وی باید از حقوق دفاعی خود مطلع شود و در مواردی که عدالت اقتضا می‌کند و متهم پول کای برای پرداخت حق الوکاله را ندارد، باید برای متهم وکیل تعیین شود.
- (e) متهم حق دارد شهودی را که علیه وی شهادت می‌دهند یا در اتهام مشابهی شهادت داده‌اند را به دادگاه جلب نموده و ایشان را مخاطب سوالات خود قرار دهد.
- (f) اگر متهم زبانی را که در دادگاه به آن صحبت می‌شود نمی‌فهمد یا نمی‌تواند به آن زبان صحبت کند باید از حق مترجم رایگان، بهره‌مند شود.
- (g) متهم نباید مجبور به شهادت و اقرار علیه خود گردد.

ماده ۲۲: حمایت از حقوق قربانیان و شاهدان

دیوان بین‌المللی باید در قواعد مربوط به آئین دادرسی و ادله‌ی اثبات دعوی خود، حمایت از قربانیان و شاهدان را مقرر نماید. این اقدامات حمایتی شامل (اما محدود به این موارد نیست) برگزاری دادرسی با دوربین و حمایت از هویت قربانی است.

ماده ۲۳: حکم

- (۱) شعبه‌ی مقدماتی باید حکم و مجازات صادره در مورد فرد محکوم به نقض فاحش حقوق بشر دوستانه‌ی بین‌المللی را، اعلام نماید.
- (۲) رای شعبه‌ی مقدماتی باید بر اساس نظر اکثریت قضات صادر شود. این رای سپس به اطلاع عموم خواهد رسید.

ماده ۲۴: مجازاتها

- (۱) مجازاتی که توسط شعبه‌ی مقدماتی تعیین می‌گردد محدود به حبس است. برای تعیین میزان حبس، شعبه‌ی مقدماتی باید رویه‌های قضایی عمومی مربوط به مجازات حبس در دادگاههای یوگسلاوی سابق را در نظر بگیرد.
- (۲) در تعیین میزان حبس، شعبه مقدماتی باید عواملی چون، شدت جرم و وضعیت فردی محکوم را مد نظر قرار دهد.
- (۳) علاوه بر صدور مجازات حبس، شعبه مقدماتی قراری مبنی بر استرداد اموال حاصله از جرم (از جمله از طریق اجبار) به مالکان قانونی آن صادر می‌کند.

ماده ۲۵: رسیدگی در مرحله‌ی تجدید نظر (رسیدگی پژوهشی)

- (۱) شعبه تجدید نظر، پرونده‌هایی را مورد تجدید نظر قرار خواهد داد که در آن فرد به وسیله‌ی شعبه مقدماتی محکوم شده باشد و یا از دادستان به دلایل زیر ارجاع شده باشد:
  - (a) اشتباه در قانون مورد استفاده در حکم.
  - (b) اشتباهی که منجر به نقض عدالت می‌شود.
- (۲) شعبه‌ی تجدید نظر می‌تواند تصمیم صادره توسط شعبه‌ی مقدماتی را تائید نقض یا اصلاح نماید.

ماده ۲۶: اعاده‌ی دادرسی

- در جایی که حقیقت تازه‌ای کشف شود که در زمان دادرسی در دادگاه تجدید نظر یا شعبه مقدماتی آشکار نبوده است و این امر موجب صدور حکمی از روی اشتباه شده باشد.
- دادستان یا محکوم می‌توانند به درخواست خود برای ادعای دادرسی از حکم را به دیوان تقدیم نمایند.

ماده ۲۷: اجرای مجازات

از میان کشورهایی که رضایت و آمادگی خود را برای پذیرش فرد محکوم به شورای امنیت اعلام کرده‌اند. دیوان بین‌المللی کیفری را برای گذراندن حبس انتخاب خواهد کرد. شرایط حاکم بر طول دوره‌ی حبس بر طبق قانون قابل اجرای کشور مورد نظر و زیر نظارت دیوان بین‌المللی خواهد بود.

ماده ۲۸: عفو یا تخفیف مجازات

اگر بر طبق قواعد قابل اجرای کشور مجری حبس، فرد محکوم شایستگی استفاده از عفو یا تخفیف مجازات را داشته باشد. کشور مزبور دیوان را از این مسئله آگاه خواهد کرد. رئیس دیوان با مشورت با قضات دیوان در مورد این مسئله بر اساس عدالت و اصول کلی حقوق تصمیم خواهند گرفت.

ماده ۲۹: همکاری و معاضدت قضایی

- (۱) دولت‌ها باید با دیوان بین‌المللی در مورد تحقیق و تعقیب متهمان نقض فاحش حقوق بشر دوستانه‌ی بین‌المللی همکاری نمایند.
- (۲) کشورها موظفند بدون تاخیر غیر موجه درخواست کمک یا هر قرار دیگری که توسط شعبه مقدماتی صادر می‌گردد را انجام داده، از قبیل (محدود به موارد زیر نمی‌باشد):
  - (a) هویت و مکان فرد
  - (b) شهادت گرفتن و تأمین دلیل
  - (c) ارائه اسناد
  - (d) دستگیری یا توقیف افراد
  - (e) تحویل یا انتقال محکومین و متهمان به دیوان بین‌المللی

ماده ۳۰: جایگاه، مزایا و مصونیت‌های دیوان بین‌المللی

- (۱) کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان ملل (مصوب ۱۳ فوریه ۱۹۴۶) نسبت به دیوان بین‌المللی، قضات دادستان و کارمندان دادرسی و رئیس دبیرخانه و کارمندان آن اعمال خواهد شد.
- (۲) قضات، دادستان و رئیس دبیرخانه از مزایا مصونیت‌ها، معافیت‌ها و امکانات مقرر برای کارمندان (envoys) دیپلماتیک (سیاسی) برخوردار خواهند بود.
- (۳) کارمندان دادرسی و دبیرخانه‌ی دیوان از مزایا و مصونیت‌های مشخص شده برای کارمندان سازمان ملل متحد بر طبق مواد ۷ و ۵ کنوانسیون فوق بهره‌مند خواهد شد.

ماده ۳۱: مقر دیوان بین‌المللی

دیوان مقری مخصوص به خود در لاهه دارد.

ماده ۳۲: هزینه‌های دیوان بین‌المللی

هزینه‌های دیوان بین‌المللی از محل بودجه‌ی سازمان ملل و بر طبق ماده‌ی ۱۷ منشور سازمان ملل تأمین خواهد شد.

ماده ۳۳: زبان دیوان

زبان دیوان بین‌المللی انگلیسی یا فرانسه خواهد بود.

ماده ۳۴: گزارش سالانه

رئیس دیوان بین‌المللی باید هر سال گزارش از دیوان بین‌المللی به شورای امنیت و مجمع عمومی سازمان ملل ارائه دهد.